УДК 159.923.2 +057.175:62

DOI:10.31339/2617-9598-2018-2(2)-181-190

Яковицька Лада Савеліївна
кандидат психологічних наук,
доцент кафедри авіаційної психології
Національний авіаційний університет

АКТИВНО-ПОЗИТИВНЕ СТАВЛЕННЯ ВИКЛАДАЧА ДО НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ ТА ВИКЛАДАЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК САМОРЕАЛІЗАЦІЇ

***Анотація.** В статті розглянуто категорію активно-позитивного ставлення особистості до науково-технічної діяльності, яка передбачає не лише позитивне ставлення до професії, але й максимально активне і творче ставлення до всіх її складових, пов'язаних із вдосконаленням виробничого процесу, творчим розвитком науково-технічних ідей, творчим самовираженням, опредметненням й реалізацією своєї системи професійного й особистісного цілепокладання, а також своїх особистісних якостей.*

Розроблено типологію особистості викладача в залежності від рівня активно-позитивного ставлення до науково-технічної та викладацької діяльності: негативний, пасивний, виконавський, виконавсько-творчий, творчий типи. В якості критеріїв для визначення типів активно-позитивного ставлення до науково-технічної діяльності використовується рівень розвитку особистісних підструктур вченого-викладача: особистісно-вольової, інтелектуально-пізнавальної, операційно-технічної, потребово-мотиваційної, комунікативно-педагогічної.

***Ключові слова:** самореалізація, науково-технічна діяльність, активно-позитивне ставлення до діяльності, типологія активно-позитивного ставлення до науково-технічної діяльності.*

Постановка проблеми. Характеристики найвищих рівнів самореалізації викладачів у науково-технічній діяльності передбачають його дієву позицію як суб'єкта діяльності, спрямовану на максимальну реалізацію своїх можливостей у професійній сфері. Останнє, зокрема, передбачає не лише позитивне ставлення до своєї професії, але максимально активне і творче ставлення до всіх її складових, пов'язане із вдосконаленням виробничого процесу, творчим розвитком науково-технічних ідей, творчим самовираженням, опредметненням й реалізацією своєї системи професійного й особистісного цілепокладання, а також своїх особистісних якостей. Вищі рівні самореалізації включають в себе як здатність до перетворення зовнішніх компонентів діяльності – виробничого процесу, його умов, засобів та науково-технічних ідей, так і здатність до внутрішнього самоперетворення, самовдосконалення та саморозвитку [3]. Отже, дуже важливою категорією у нашій проблемі є категорія ставлення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Категорія активно-позитивного ставлення до діяльності не є новою [4], її давно й досить успішно використовували наші науковці, коли розглядали проблематику психології виховання й психології праці [1; 2].

Зокрема, в роботах Р.О. Пономарьової досліджувалося питання формування в юнаків та дівчат активно-позитивного ставлення до праці, психологічної готовності до технічної творчості у вирішенні виробничих завдань і інші проблеми [2].

Як пише Р.О. Пономарьова: «...Активно-позитивне ставлення до праці являє собою особистісну позицію, для якої характерна наявність не тільки загальної позитивної оцінки трудової діяльності (яка включає в свою структуру необхідність працювати на благо суспільства), але й творчої активності особистості в процесі цієї діяльності. Ця діяльність передбачає дієве, ініціативне прагнення особистості до вирішення поставлених трудових завдань, до досягнення кінцевої мети трудової діяльності на конкретних етапах її реалізації, безпосередній інтерес до трудового процесу, відповідальне ставлення до виконання трудових завдань, прагнення до самостійності при їх виконанні» [2, с. 16].

На думку дослідниці, «показником рівня сформованості активно-позитивного ставлення особистості до праці виступає тяжіння до творчого пошуку у вирішенні виробничо-технічних завдань при виникненні в цьому процесі труднощів об'єктивного характеру» [2, с. 16].

Ми цілком підтримуємо такий підхід до розуміння показників високого рівня сформованості активно-позитивного ставлення до діяльності, і, в свою чергу, вважаємо цей показник є одним з дуже важливих для дослідження самореалізації викладачів у науково-технічній діяльності. Для того, щоб перетворити таке розуміння самореалізації у емпіричні індикатори, за допомогою яких можна вимірювати рівень активно-позитивного ставлення, треба розробити особистісну типологію ставлення до науково-технічної й педагогічної діяльності. Така типологія має інтегрувати цілий комплекс особистісних інваріантів, які включатимуть як вже згадувані психологічні якості – творчу активність особистості у процесі діяльності, ініціативність, відповідальне ставлення до виконання професійних завдань, прагнення до самостійності тощо, – так й інші якості, пов'язані з ними структурно-функціональними та системно-ієрархічними відносинами. Серед них мають бути розумові властивості (творчий пошук спирається на творчий інтелект), мотиваційні (тяжіння до творчого пошуку визначається, зокрема, творчими інтересами та потребами) вольові тощо.

Мета статті – представити і схарактеризувати особистісну типологію ставлення до науково-технічної й педагогічної діяльності викладача технічного університету.

Виклад основного матеріалу. Вивчення типологічних проявів поведінки особистості дозволяє встановити інтегральні характеристики особистості викладача, в яких різні якості і компоненти психологічної структури виступають в єдності. За допомогою типології дослідник може визначити орієнтовні системні показники людини, які дозволяють виробити конгруентні щодо неї уявлення про її специфічні риси, а також розробити психологічні рекомендації стосовно заходів по створенню для неї оптимальних умов професійної діяльності. Крім того, застосовувати до людей такі методи керівництва, які враховують їхні особистісні якості.

Типологія особистості викладача залежно від рівня активно-позитивного ставлення до НТД й викладацької діяльності.

Однією з типологій, яку ми використали як орієнтир для вирішення наших дослідницьких завдань є типологія, яка визначає особливості трудової поведінки молоді в процесі активної трудової діяльності, була розроблена О.В. Губенком [1, с. 24, с. 217-218].

Як уже зазначалося, ми вважаємо ставлення викладачів до науково-технічної діяльності одним з найважливіших чинників процесу самореалізації. Тому в основу запропонованої типології особистості професіонала-науковця і викладача покладено рівень його активно-позитивного ставлення до наукової й викладацької праці: **негативний тип** – найнижчий, **пасивний** – трохи вищий, він, на відміну від негативного типу не несе заперечення конструктивних цінностей цієї сфери діяльності; **виконавський** – ще більш розвинений, **виконавсько-творчий** – зрілий рівень активно-позитивного ставлення особистості професіонала до науково-технічної діяльності, **творчий** – найвищий тип розвитку особистості професіонала.

В якості критеріїв для визначення типів активно-позитивного ставлення до науково-технічної діяльності використовується рівень розвитку таких важливих підструктур особистості вченого-викладача:

1) **особистісно-вольова**, до якої відносяться трудова активність, самоконтроль, ініціативність, самостійність, старанність, сумлінність в праці, дисциплінованість; автономність поведінки або самостійне функціонування, у тому числі самокерівництво, що базуються на власних ресурсах людини, (здатність ставити і розв'язувати завдання не чекаючи керівних вказівок ззовні);

2) **інтелектуально-пізнавальна**, що включає пізнавальну активність і мисленнєву діяльність;

3) **операційно-технічна**, що охоплює формування та застосування знань, навичок і вмінь, а також якість, складність і проблемність виконуваних науково-технічних завдань. Мова йде про професійно значущі навички і вміння вченого та педагога;

4) **потребово-мотиваційна** – інтереси, схильності, потреби, мотиви);

5) **комунікативно-педагогічна** – охоплює викладацькі знання й компетенції: вміння викладати, доносити знання цікавим й зрозумілим чином, спілкуватись із студентами й налагоджувати педагогічне середовище тощо.

Особистісно-вольова сфера має 4 рівня прояву.

Високий. Викладач відрізняється високою активністю, самостійністю, ретельністю, відповідальністю в роботі; у постійному контролі і примусі не має потреби; активно прагне підвищити рівень своїх знань і удосконалювати майстерність. Проявляє високу автономність поведінки.

Вище середнього. Викладач сумлінний у праці, у ряді випадків (але не завжди) виявляє ініціативу, прагне підвищити рівень своїх знань і умінь, дисциплінований; іноді здатен проявити автономність поведінки.

Середній. Викладач недостатньо ініціативний, хоча і сумлінний у праці; не починає самостійних дій, поки не одержить відповідних указівок; виконує трудові завдання старанно, але в роботі керується правилом «від» і «до»; прагне підвищити свої знання і трудові уміння; дисциплінований; проявляє невисоку автономність у поведінці.

Низький. Викладач справляється з трудовими завданнями в тому випадку, якщо його постійно контролювати, відноситься до них байдуже, не виявляючи старання, постійно має потребу в підштовхуванні; до підвищення рівня знань і майстерності не прагне; часто виконує завдання не сумлінно. Поведінка залежна, легко підпадає під вплив «негативних» лідерів, може впливати на соціально-психологічний клімат колективу негативно.

Рівні розвитку інтелектуально-пізнавальної сфери:

1) творче мислення (вчений часто проявляє креативність і оригінальність, прагне піти від заданого шаблону і винайти нове, слушне рішення технічного завдання, що нерідко йому вдається);

2) репродуктивно-варіативне (вчений вносить часткову зміну в зразок, пропонує варіанти в задану програму дій);

3) репродуктивно-стандартне (точне копіювання прототипів, заданих схем, правил і т.п.).

Операційно-технічна підструктура особистості включає рівні формування у вчених професійних знань, умінь та навичок підрозділяються на чотири рівні – наслідувального виконання, адекватного виконання (ці два нижчих рівня об'єднуються репродуктивною стадією), вибірково-аналогового виконання, творчого виконання (ці два вищих рівня об'єднуються продуктивною стадією).

Репродуктивна стадія включає два підрівні:

1. Наслідувального виконання (викладачі несамотійно під проводом своїх керівників та наставників практично застосовують отримані раніше знання в своїй професійній діяльності, слідуючи прийомам, рекомендаціям і діям керівників, наставників, підручників та викладачів, у яких вони вчилися). Для фахівців з наслідувальним рівнем виконання характерна орієнтація на стандартну діяльність відповідно до зовнішніх приписів, інструкцій, коли відповідальність як внутрішня парадигма діяльності та форма її контролю замінюється «зовнішньою» відповідальністю.

2. Адекватного виконання (вчені-викладачі самотійно й автономно застосовують відпрацьовані раніше під керівництвом своїх наставників прийоми і дії в умовах, адекватних тим, в яких вони раніше відпрацьовувалися).

Продуктивна стадія ділиться на два такі рівні:

3. Вибірково-аналогового виконання (вчені-викладачі самостійно вибирають з декількох раніше засвоєних ними способів виконання прийомів і дій найдоцільніші для застосування аналогічних досвіду їх минулої навчальної й дослідницької діяльності, імпровізують у застосуванні прийомів).

4. Творчого виконання (викладачі самостійно відшукують нові проблемні зони, нові види науково-дослідної й викладацької діяльності, й вирішують нові проблеми на основі перебудови, трансформації й рекомбінації старих знань, вмінь та навичок, або самостійного аналізу із залученням не тільки раніше вивчених способів вирішення проблем, виконання прийомів і дій, а також створення додаткових рішень, прийомів і дій).

Потребово-мотиваційна підструктура (інтереси, потреби, мотиви).

Рівні розвитку інтересів.

Високий. Вчений постійно демонструє активно-позитивне ставлення до вивчення творчої науково-технічної сфери, високу і стійку активність у пошуково-дослідницькій діяльності. А також бере участь у роботі відповідних наукових та методичних об'єднань й спільнот, багато займається за даним напрямком самостійно, приділяючи цьому багато часу і уваги (пише творчі наукові роботи, працює з технікою, вивчає наукову літературу).

Середній. Вчений час від часу виявляє інтерес до наукової творчості, проте цей інтерес не є визначальним у сфері його життєвих і професійних орієнтацій і не відзначається великою стійкістю й глибиною. Його прояви здебільшого обмежуються рамками прагматичної доцільності (виробничою необхідністю робити публікації, проявляти науково-викладацьку активність) і вимогами професійної діяльності, і лише зрідка виходить поза ці рамки. Вченому хоча і знайома сфера наукової творчості, але, як правило, він не приділяє їй багато часу та уваги.

Низький. Інтерес до наукової творчості та пов'язаними з ним сферами не спостерігається, викладач нерідко проявляє негативізм до цієї сфери; при виконанні відповідних функцій на роботі демонструє пасивність і несумлінність.

Рівні розвитку потреб.

Високий. Відрізняється тим, що викладач виявляє глибоку і стійку потребу у творчій науковій діяльності. Це проявляється в тому, що він старанно і охоче вивчає відповідну науково-фахову літературу. Любить майструвати, конструювати і т. п., а також проявляє власну ініціативу в пошуках і поповненні інформації про творчість в науці і техніці (читає спеціальну літературу, що виходить за рамки стереотипних фахових знань, робить виписки, конспекти, готує реферати і повідомлення, часто проявляє широкі пізнання та ерудицію); вчений успішно й охоче вирішує творчі завдання, проявляючи вигадливість і висуваючи

оригінальні ідеї.

Середній. Вчений позитивно ставиться до творчої науково-технічної й викладацької діяльності, проте потреба в ній не займає центральне місце в його професійних пошуках; викладач досить сумлінний при вивченні відповідних предметів, виконанні творчих завдань, але власної ініціативи у вивченні, поповненні знань в області наукової творчості не виявляє; у більшості випадків користується стандартними способами і прийомами вирішення наукових фахових завдань, але в окремих ситуаціях проявляє інтерес до нестандартних підходів, якщо йому підкажуть оточуючі. Вміє застосовувати отримані знання за встановленим зразком.

Низький. Потреби у творчій науково-технічній діяльності вчений не виявляє, характеризується низькою активністю у роботі і відсутністю інтересу до даної сфери; з рішенням творчих завдань впоратись не може; знання засвоює погано, застосовувати їх найчастіше не вміє.

Рівні розвитку мотивів.

Високий. Вчений бажає вдосконалювати творчі, наукові, винахідницькі, педагогічні вміння і навички; має тверде прагнення підвищувати кваліфікацію у сфері творчої науково-технічної діяльності; вдосконалюється у професійному виборі, прагне опанувати новими знаннями й професійними навичками, примножити коло професійних компетентностей. Демонструє високу науково-технічну мобільність, тобто схильності до поновлення знань, отримання знань у суміжних до професії або зовсім інших галузях, здатність до застосування цих знань у власній діяльності.

Середній. Вчений у цілому позитивно ставиться до необхідності вдосконалення творчих, наукових фахових та винахідницьких умінь і навичок, однак не має чітко визначеного прагнення поповнювати знання; в орієнтації на професійне самовдосконалення твердо не визначився.

Низький. Викладач негативно ставиться до необхідності освоєння творчих умінь і навичок, безсумнівно не бажає підвищувати професійну фахову кваліфікацію, пов'язану з творчою науково-технічною та викладацькою діяльністю та отримувати нові знання, навички й вміння в цій сфері.

Комунікативно-педагогічна підструктура особистості.

Критерії комунікативно-педагогічної підструктури вміщують: викладацькі знання й компетенції (вміння викладати, доносити знання цікавим й зрозумілим чином, спілкуватись із студентами й формувати освітнє середовище); комунікативно-педагогічні компетенції та навички (стійка потреба в передачі накопиченого досвіду; хист до наставницької діяльності та потреба у ній, доброзичливість та емпатійність, володіння комунікативними та педагогічними прийомами спілкування, ораторська майстерність; потреба у вивченні нових педагогічних

прийомів та дидактичних засобів навчання; фасілітаційні навички (вміння надихнути, мотивувати та заохотити до засвоєння певних знань), організаційно-педагогічні навички (вміння організувати навчальний процес, керувати увагою студентів та правильно планувати академічний час тощо)). Продуктивність наставницьких видів діяльності щодо керівництва дипломними та дисертаційними дослідженнями (кількість і якість захищених робіт).

Рівні розвитку.

Високий. Бажання навчати і спілкуватись із студентами, доброзичливість та емпатійність у ставленні щодо них, які забезпечуються стійкою потребою в передачі накопиченого досвіду. Хист до наставницької діяльності та потреба у ній. Високі фасілітаційні навички (вміння надихнути, мотивувати та заохотити до засвоєння певних знань), організаційно-педагогічні навички (вміння організувати навчальний процес, керувати увагою студентів та правильно планувати академічний час тощо). Як наслідок висока продуктивність наставницьких видів діяльності щодо керівництва дипломними та дисертаційними дослідженнями (кількість і якість захищених робіт).

Середній. Позитивне ставлення до педагогічної діяльності і студентів як особистостей. Значний час приділяється наставницькій діяльності через бажання реалізації потреби в лідерстві і спілкуванні. На цьому рівні викладач також демонструє високі організаційно-педагогічні навички (вміння організувати навчальний процес, керувати увагою студентів та правильно планувати академічний час тощо). Продуктивність наставницьких видів діяльності пов'язана передусім з керівництвом дипломними роботами, які не завжди несуть оригінальну ідею, але добре структуровані і чисто виконані.

Низький. Формально ставиться до педагогічної діяльності, часто висловлює негатив щодо студентської молоді. Уникає наставницької діяльності через формальні відмовки або затягування часу. Не прагне демонструвати або підтверджувати свої методичні та організаційно-педагогічні навички (не воліє проводити відкриті заняття, консультації, часто скаржитись на перевантаженість іншою роботою). Продуктивність наставницьких видів діяльності пов'язана з керівництвом дипломними роботами, які відповідають існуючим нормативам, але не містять цікавих ідей.

На основі системної інтеграції й синтезу вищеописаних психологічних якостей складемо типологію особистості викладача. Стосовно науково-технічної та викладацької діяльності вчених-викладачів можна розділити на 5 типів.

Перший тип – творчий. Викладач відрізняється високою активністю, самостійністю, ретельністю в роботі; у постійному контролі і примусі не має потреби; активно прагне підвищити рівень своїх знань і удосконалювати майстерність в своїй галузі; виявляє високу цікавість до науки й нових психолого-педагогічних методів та методик; вирішує наукові

фахові та педагогічні задачі, як правило, на високому рівні, часто виявляючи при цьому винахідливість; прагне піти від заданого шаблону і знайти оригінальне рішення науково-технічної та педагогічної задачі, що нерідко йому вдається; виходить у своїх пізнаннях і компетенціях за рамки стандартного набору професійних вмінь та знань; здатний самостійно вибрати найбільш доцільні знання і прийоми діяльності з числа раніше засвоєних, а також аналізувати і використовувати їх для роботи в нових умовах; відшуковувати та застосовувати додаткові прийоми і дії, самостійно й суттєво перебудовувати їх та створювати нові ідеї та прийому.

Другий тип – виконавчо-творчий. Вчений сумлінний у праці, у ряді випадків виявляє ініціативу, прагне підвищити рівень своїх знань і умінь, цікавиться своєю науковою й науково-педагогічною галуззю, дисциплінований; виконує завдання на «добре» і «відмінно»; у процесі роботи здатний самостійно вибирати з числа раніше засвоєних знань і навичок найбільш доцільні для застосування в умовах, аналогічних минулому досвідові; вносить часткові зміни в зразок, варіанти в задану програму діяльності, не пропонуючи при цьому принципово нових, оригінальних ідей.

Третій тип – виконавчий. Вчений недостатньо ініціативний, хоча і сумлінний у праці; не починає самостійних дій, поки не одержить відповідних указівок; виконує трудові завдання старанно, але в роботі керується правилом «від» і «до»; прагне підвищити свої знання і трудові уміння; дисциплінований; розумова діяльність носить головним чином стандартний характер (точне копіювання заданих схем, правил і т.п.); у трудовій діяльності здатний здійснювати переважно професійні прийоми та знання по раніше засвоєному шаблоні або в ситуаціях, з якими вже зіштовхувався, або спосіб дії в яких пояснений старшим керівником; при виконанні завдань у нестандартних ситуаціях відчуває велике утруднення.

Четвертий тип – пасивний. Вчений у цілому справляється з професійними завданнями, але відноситься до них байдуже, не виявляючи старання, постійно має потребу в підштовхуванні; до підвищення рівня знань і майстерності не прагне; іноді виконує завдання не сумлінно.

П'ятий тип – негативний. Вчений працює погано і не прагне підвищити рівень своїх знань удосконалити майстерність; до усього байдужий; часто не виконує професійні завдання; нерідко порушує дисципліну, має потребу в постійному контролі; на соціально-психологічний клімат колективу впливає негативно.

Авторські методики «Лист експертної оцінки викладача» та «Лист експертної оцінки викладача (скорочений)» дозволили нам здійснити статистичні вимірювання розподілу досліджуваних викладачів по проявах зазначених психологічних показників самореалізації у ставленні до науково-технічної й педагогічної діяльності. Згідно з результатами дослідження, отриманий такий розподіл викладачів у відповідності до типології: творчий тип – 12,35%,

виконавчо-творчий – 29,48% , виконавчий – 23,1%, пасивний – 23,5 % , негативний – 11,55%. Звертає увагу тенденція до домінування у загальній виборці конструктивних типів викладачів – виконавчо-творчого, творчого та виконавчого, які разом складають 65%, та порівняно невеликої долі неконструктивних – пасивного та негативного, – яких в цілому майже у два рази менше – 35%. Високий кореляційний зв'язок методики з результатами отриманими за SIS ($r=0,91$) підтверджує їх достовірність.

Висновки і перспективи. На підставі узагальнення отриманих результатів щодо типології активно-позитивного ставлення до науково-технічної діяльності, ми зробили висновок, що в сучасному науково-викладацькому товаристві цінуються науковці, які є не тільки високоосвіченими інтелектуалами, а й, одночасно, мають великий духовний потенціал. Стійкість репутації фахівця забезпечується насамперед його істинним професіоналізмом, який визначається не буттям, а диктується свідомістю людини (бути найкращим у тому, чим ви займаєтесь). За А.Масловим, це більш адекватне сприйняття дійсності, вільне від впливу актуальних потреб, стереотипів і забобонів, сталий інтерес до незвіданого. Фахівці, що досягли задоволення основних потреб, є набагато менш залежними і скутими, більш автономними і здатними самостійно визначати напрям свого руху.

Перспективою подальшого дослідження є накопичення емпіричних даних для вдосконалення і підвищення надійності запропонованих критеріїв щодо вивчення активно-позитивного ставлення фахівця до професійної діяльності та вдосконалення особистісної типології ставлення до науково-технічної й педагогічної діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Губенко О.В. Психологічна діагностика й активізація у старшокласників й молоді творчих науково-технічних здібностей: науково-методичний посібник / О.В. Губенко. – К.: Педагогічна думка, 2016. — 228 с.
2. Пономарева Р.А. Психологические основы совершенствования профессиональной подготовки учащихся профтехучилищ. – К.: Вища школа, 1980. – 170 с.
3. Яковицька Л.С. Активно-позитивне ставлення викладача до науково-технічної діяльності як інтегральний чинник його самореалізації / Л.С.Яковицька // Проблеми професійного становлення особистості: збірник тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції, 17-18 травня 2018 р., Мукачево / ред.кол. :Т.Д. Щербан (гол. ред.) та ін. – Мукачево: РВВ МДУ, 2018 – С. 170-172.
4. Barber James David The Presidential Character, 3rd Edition. Prentice-Hall, Inc. 1985.

REFERENCES

1. Hubenko O.V., 2016. Psykholohichna diahnostyka y aktyvizatsiia u starshoklasnykiv y molodi tvorchykh naukovo-tekhnichnykh zdibnostei [Psychological diagnosis and activation in senior pupils and young people of creative scientific and technical abilities]. Kyiv: Pedahohichna dumka.
2. Ponomareva R.A., 1980. Psykholohycheskye osnovy sovershenstvovaniya professyonalnoi podhotovky uchaschchykhsia proftekhuchylyshch. [Psychological bases for improvement of professional training of vocational school students] Kyiv: Vyshcha shkola.
3. Yakovytska L.S., 2018. Aktyvno-pozytyvne stavlennia vykladacha do naukovo-tekhnichnoi diialnosti yak intehralnyi chynnyk yoho samorealizatsii [Active and positive attitude of the teacher to the scientific and technical activity as an integral factor of his self-realization] *Abstracts of Papers '18: Problemy profesiinoho stanovlennia osobystosti*. (pp. 170-172). Mukachevo.
4. Barber J. D., 1985. The Presidential Character, 3rd Edition. Prentice-Hall.

Summary. *The article considers the category of active-positive attitude of the person to the activity, in particular, scientific and technical, which involves not only a positive attitude towards his/her profession, but the most active and creative attitude towards all its components, is connected with the improvement of the production process, creative development of scientific and technical ideas, creative self-expression, objectification and implementation of its system of professional and personal goal-setting, as well as their personal qualities.*

The purpose of the article presents and characterizes the personal typology of the attitude towards the scientific, technical and pedagogical activity of the teacher of the technical university. The attitude to scientific and technical activities can be positive or negative, active or passive.

At the same time, such an approach to the understanding of the high level of formation of active and positive attitude to activities is very important for the study of self-realization of teachers in scientific and technological activities. The article presents empirical indicators, by means of which one can measure the level of active and positive attitude, and a personal typology of attitude to scientific and technical and pedagogical activity. In the developed typology, a whole range of personal invariants is integrated, which include as already mentioned psychological qualities – the creative activity of the individual in the process of activity, initiative, responsible attitude to the pursuit of professional tasks, the desire for independence, etc. – as well as other qualities associated with them structurally-functional and system-hierarchical relations. The typology of the teacher's personality, depending on the level of active-positive attitude to the scientific-technical and teaching activity, includes: negative, passive, performing, performing-creative, creative types. The level of development of personal substructures of the scientist-teacher is used as the criteria for determining the types of active-positive attitude to scientific and technical activity: personal-volitional, intellectual-cognitive, operational-technical, needs-motivational, communicative-pedagogical.

Key words: *self-realization, scientific and technical activity, active and positive attitude to activity, typology of active and positive attitude to scientific and technical activity.*